

تعداد سپاهیان عمر سعد چند نفر بوده‌اند؟

بین تاریخ نویسان در مورد تعداد سپاهیان عمر اختلاف زیادی دیده می‌شود تعداد آنها را 6 هزار تا 800 هزار نفر ذکر کرده‌اند.

بین تاریخ نویسان در مورد تعداد سپاهیان عمر اختلاف زیادی دیده می‌شود تعداد آنها را 6 هزار تا 800 هزار نفر ذکر کرده‌اند.

به گزارش خبرنگار تاریخ خبرگزاری فارس، در مورد تعداد سپاهیان عمر، بین تاریخ نویسان اختلاف زیادی دیده می‌شود. تعداد آنها را 6 هزار، 12 هزار، 16 هزار، 20 هزار، 22 هزار، 30 هزار، 35 هزار، 40 هزار، 70 هزار، 80 هزار، و بیشتر از آن تا 100، 200 و 800 هزار ذکر کرده‌اند.

عده‌ای با استناد به روایاتی از دو امام معصوم، اباعبدالله، جعفر بن محمد(ع) و علی بن الحسین، زین‌العابدین(ع)، 30 هزار نفر را صحیح دانسته‌اند.

این تعداد را ابن زیاد بتدریج به سرپرستی فرماندهانی نامدار یا ناشناخته به سوی کربلا می‌فرستاد. آنچه پس از بررسی در آثار مورخان در مورد نام فرماندهان و شمار سپاهیان‌شان یافتیم به شرح زیر است:

شمر بن ذی‌الجوشن ضبابی با 4000 تن

(مورخان شمر را اولین کسی دانسته‌اند که پس از فرود آمدن ابن سعد در کربلا به او پیوسته است. البته در روایاتی دیگر، روز ورود او نهم محرم ذکر شده و علت آن بازگشت او به کوفه و بازگشت دوباره وی است که شرح آن خواهد آمد.

یزید بن رکاب کلبی با 2000 تن

حصین بن نمیر سکونی(تمیمی) با 4000 تن

مضاهیر بن رهیینه مازنی با 3000 تن

نصر بن حرشه با 2000 تن

تا اینجا با 4000 تن سپاه عمر بن سعد و 1000 نفر نیروهای حر بن یزید ریاحی، تعداد آنها به 20 هزار تن می‌رسد.

شبت بن ربیع با 1000 تن

حجار بن ابجر با 1000 تن

یزید بن حارث بن رویم با 1000 تن

محمد بن اشعث بن قیس با 1000 تن

کعب بن طلحه با 3000 تن

سنان بن انس نخعی با 4000 تن

خولی بن یزید اصبیحی با 4000 تن

عروة بن قیس خثعمی با 4000 تن

مجموع این آمار رقمی حدود 40000 تن را به ما نشان می‌دهد. البته ممکن است این آمار یا آمار بیشتر از 30 هزار تن به تعدادی مربوط باشد که از کوفه حرکت کرده ولی به کربلا نرسیده‌اند؛ چنانکه برخی از مورخان آورده‌اند مردم از جنگیدن با حسین بن علی (ع) اکراه داشتند. ابن زیاد هر فرماندهی را با تعداد نیرو می‌فرستاد، جز عده کمی از آنها به کربلا نمی‌رسید.

بلاذری می‌نویسد فرماندهی با 1000 نفر فرستاده می‌شد ولی وقتی می‌رسید، 300، 400 تن یا کمتر از آن، همراه او بودند. ابن زیاد دیده‌بان‌هایی بر شهر کوفه گماشت که کسی از سپاه رویگردان نشود و اگر کسی قصد پیوستن به امام (ع) را داشت، آنها مانع شوند. فرمانده این نیروها زحر بن قیس جعفی بود.

از سوی دیگر به سوید بن عبدالرحمن منقری مأموریت داد که با تعدادی در کوفه بچرخد و هر کس را از پیوستن به سپاه تخلف کرد بیاورد. او یک مرد شامی را که برای طلب میراثش به کوفه بود، یافت و آورد. ابن زیاد دستور داد گردن او را بزنند.

این تدابیر کارگر افتاد و لشگر عظیمی به اختیار یا اجبار در کربلا مستقر شد که برخی چون «ابن جوزی» و «قندوزی» معتقدند تمامی آنها اهل کوفه بودند. «قندوزی» نوشته است بین لشگر عمر سعد هیچ‌کس از اهالی شام و حجاز و بصره وجود نداشت؛ همه اهل کوفه بودند.

اما «ابن شهر آشوب» معتقد است لشگر چهار هزار نفری شمر، شامی بودند. قزوینی نظر ابن شهر آشوب را با امان نامه‌ای که شامیان برای علی بن الحسین (ع) آوردند، تأیید می‌کند.

حتی اگر بر اساس روایت دو امام معصوم (ع) آمار 30 هزار نفری لشگر ابن سعد را صحیح بدانیم، این نکته مطرح می‌شود که آیا کوفه در آن زمان دارای چنان جمعیتی بود که مردان جنگجوی آن تعدادی در حدود 30 هزار نفر را رقم بزنند؟

پاسخ این سؤال در علت‌های شکل‌گیری و تعداد تقریبی ساکنان اولیه شهر کوفه نهفته است.

شهر کوفه به دستور خلیفه دوم برای اسکان فاتحان و جنگجویان قادسیه شکل گرفت. عمر که قصد داشت این گروه را برای فتوحات بعدی آماده نگه دارد به سعد بن ابی وقاص، فرمانده قادسیه، دستور داد سرزمینی مناسب برای اسکان آنها بیابد.

خلیفه دوم پس از آگاهی یافتن از اسکان جنگجویان در کوفه برای ترغیب مردم دیگر شهرها برای پیوستن به جنگجویان کوفی، مقرری خاصی برای آنها تعیین کرد که فقط به آنها و کسانی که به آنها ملحق می‌شدند، اختصاص می‌یافت و این خود انگیزه‌ای قوی در مردم برای سکونت در کوفه ایجاد می‌کرد.

«بلاذری» ساکنان اولیه شهر کوفه را، که از قبایل مختلف اعراب عدنانی و قحطانی (یمانی و نزاری) تشکیل شده بودند، 20 هزار تن دانسته است.

«حموی» نوشته است خلیفه دوم به سعد بن ابی وقاص دستور داد مسجد کوفه را به گونه‌ای بسازد که گنجایش 40 هزار سرباز را داشته باشد. وی در ادامه می‌نویسد هنگامی که زیاد حاکم کوفه شد، مسجد کوفه را برای جمعیت 60 هزار نفری توسعه داد.

طبری در مورد جمعیت کوفه نوشته است، این شهر برای اسکان 100 هزار جنگجوی طراحی شده بود. هم او نام اولین گروه‌های قبایل اسکان یافته در کوفه و محل اسکان آنها را در شهر، یاد کرده است. او از قبایلی چون سلیم، ثقیف، همدان، بجلیه، تیم، تغلب، بنی اسد، نخع، کنده، ازد، مزینه، تمیم، محارب، اسد، عامر، بجاله، جدیله، جهینه نام می‌برد.

البته اینها ساکنان اولیه این شهر بودند. بعدها قبایل دیگری به آنها پیوستند و جمعیت این قبایل نیز رو به افزایش گذاشت؛ به همین دلیل خلیفه دوم به سعد دستور داد آنها را در هفت گروه تنظیم کند. این تقسیم‌بندی تا روزگار زیاد ادامه داشت. زیاد آنها را در چهار گروه جای داد. پس از او، امام علی (ع) دوباره آنها را در هفت گروه (با تغییراتی) تنظیم کرد.

اگر گزارش بلاذری را با توجه به تعداد سپاهیان قادسیه نزدیک به واقعیت بدانیم، طبیعی است که پس از چندین سال، این آمار با توجه به مهاجرت‌های پی در پی و زاد و ولد قبایل ساکن کوفه به حدی برسد که جنگجویان آن در حدود 100 هزار تن تخمین شده شوند.

علاوه بر اینها نگاهی به تعداد سربازان مختار بن ابی عبید ثقفی که به خونخواهی امام حسین بن علی(ع) قیام کرد، صحت تقریبی آمار 30 هزار نفری لشکر عمر سعد را می‌نمایاند. بر اساس گزارش دینوری، مختار لشگری 60 هزار نفری به فرماندهی احمد بن سلیط برای دستگیری شمر فرستاد.

منبع: اولین روزشمار جامع تاریخ عاشورا